

บทที่ 6

วิเคราะห์และสรุป

6.1 วิเคราะห์

ผลจากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาทั้งหมด ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงความคิดเกี่ยวกับจีนศึกษาของ เจียน ชีระวิทย์ อิทธิพลที่ส่งผลต่อความคิดดังกล่าว และผลกระทบของความคิดดังกล่าวที่มีต่อ มุมมองและบทบาทของ เจียน ชีระวิทย์ ในเรื่องการต่างประเทศอื่น ๆ อันเกี่ยวข้องกับจีนศึกษาด้วย และเพื่อเป็นการง่ายต่อการทำความเข้าใจ ผู้เขียนขอสรุปผลที่ได้รับจากการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 หัวข้อ ตามวัตถุประสงค์หลักของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

6.1.1 ความคิด วิธีการศึกษา อิทธิพลที่ส่งผลต่อจีนศึกษาของ เจียน ชีระวิทย์

จากการวิเคราะห์แนวทางในการศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวกับจีนศึกษาของ เจียน ชีระวิทย์ พบว่า คำว่า “จีนศึกษา” ในแนวทางของ เจียน ชีระวิทย์ หมายถึง การศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ การเมืองการปกครอง การต่างประเทศ เศรษฐกิจและการค้า รวมถึงด้าน วัฒนธรรมของจีน แผ่นดินใหญ่เป็นสำคัญ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยการถ่วงถ่วงจากหลักฐานเอกสารทั้งจากจีน และเอกสารจากตะวันตกโดยยึดจุดยืนหรือมุมมองของจีนเป็นหลัก เพื่อนำมาสู่ผลการวิเคราะห์ที่ถูกต้อง

การเมืองการปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีนตามทัศนะของ เจียน ชีระวิทย์ อาจสรุปได้ว่า การเมืองการปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีนตั้งแต่อดีตกระทั่งปัจจุบัน มีลักษณะที่โดดเด่น มีเอกลักษณ์ และมีความยิ่งใหญ่ ทั้งนี้เนื่องมาจากอิทธิพลความเชื่อในเรื่องปรัชญา โดยเฉพาะปรัชญาขงจื้อ ซึ่งเป็นปรัชญาที่ฝังรากลึกอยู่ในสายเลือดของคนจีนทุกคนรวมถึงผู้นำของจีน ซึ่งส่งผลให้ผู้นำเหล่านี้พยายามปกครองประเทศชาติบ้านเมืองให้ได้มาซึ่งความยิ่งใหญ่และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งไม่ว่ายุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงไปที่ยุคก็ตาม ปรัชญาขงจื้อก็ยังคงอยู่ แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงปรับตัวไปบ้างตามกาลเวลาก็ตาม

นอกจากปรัชญาขงจื้อแล้ว วิธีการและกลยุทธ์ที่ผู้นำในยุคต่าง ๆ นำมาใช้ในการปกครองและพัฒนาประเทศก็เป็นสิ่งสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการปกครองในระบอบจักรพรรดิ ระบอบ

สมบูรณาญาสิทธิราชย์ ระบอบสาธารณรัฐ และระบอบสังคมนิยม โดยเฉพาะในยุคของเหมาเจ๋อตุง ที่สามารถทำการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ โดยปฏิวัติประเทศเป็นระบบคอมมิวนิสต์ ทำให้จีนกลายเป็นต้นแบบของหลาย ๆ ประเทศ เนื่องจากผู้นำมีประสิทธิภาพในการปกครองประเทศที่กว้างใหญ่ไพศาลและมีประชากรมากมาย ให้มีการพัฒนาประเทศโดยไม่ต้องพึ่งพาต่างชาติ อีกทั้งสังคมภายในมีความสงบสุขจากพวกมิชชันนารีโดยไม่ต้องมีระบบกฎหมายควบคุม และในสมัยเติ้งเสี่ยวผิง ซึ่งแม้ว่า ในช่วงแรกของการเปิดประเทศจะประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย อันติดมากับระบอบทุนนิยม แต่ก็สามารถนำพาประเทศให้รอดพ้นจากวิกฤตการณ์เศรษฐกิจปี ค.ศ. 1997 ไปได้ด้วยดี

ในด้านการต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน เจียน ชีระวิทย์ มองว่าเป็นนโยบายที่มีความต่อเนื่องตั้งแต่อดีตกระทั่งปัจจุบัน กล่าวคือ มีรากฐานและพฤติกรรมการดำเนินนโยบายที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งไม่สามารถใช้เกณฑ์การพิจารณาตามแบบตะวันตก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องปัญหาสิทธิมนุษยชน ปัญหาไต้หวัน ปัญหาทิเบต ปัญหาฮ่องกงและมาเก๊า ทั้งนี้เนื่องจากผลประโยชน์แห่งชาติที่จีนให้ความสำคัญเป็นอันดับ 2 รองจากความเป็นเอกราชของชาติ คือ ปัญหาด้านบูรณภาพแห่งดินแดน นอกจากนี้ เจียน ชีระวิทย์ ยังมองว่าอิทธิพลที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีนที่สำคัญคือผู้นำและประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา โดยกล่าวว่า พฤติกรรมการดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคลิกลักษณะของผู้นำในขณะนั้น โดยเฉพาะในยุคของเหมาเจ๋อตุง อีกทั้งชาวจีนเป็นนักประวัติศาสตร์จึงมักมองปัญหาต่าง ๆ ตามประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา

ในด้านเศรษฐกิจและการค้าของจีน เจียน ชีระวิทย์ มองว่าจีนเป็นประเทศที่มีศักยภาพด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากมีทรัพยากรที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติหรือทรัพยากรบุคคล และแม้ว่านโยบายเศรษฐกิจของจีนจะเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย แต่ถือได้ว่าได้มีการพัฒนาเรื่อยมาทั้งในด้านการเกษตรและอุตสาหกรรม แม้ว่าจะมีบางนโยบายที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากว่า ไม่ประสบความสำเร็จ เช่น ขบวนการก้าวน้ำแบบกระโจนในสมัยเหมา แต่ เจียน ชีระวิทย์ ก็ยังคงกล่าวว่า ขบวนการดังกล่าวมีผลสำคัญทั้งด้านการเมืองและด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้มีการเพิ่มขึ้นของผลผลิตทางอุตสาหกรรมและด้านการเกษตร และแม้ว่า เจียน ชีระวิทย์ จะมีทัศนะที่ไม่ดีนักกับนโยบายสี่ทันสมัยของเติ้งเสี่ยวผิง โดยกล่าวว่า แม้ตัวเลขทางเศรษฐกิจจะสูงขึ้น แต่ผลเสียที่เกิดขึ้นจากระบบทุนนิยมก็มากขึ้นเช่นกัน แต่ภายหลังจากที่เติ้งนำพาประเทศผ่านวิกฤตการณ์เศรษฐกิจมาได้โดยไม่บอบช้ำ ทัศนะของ เจียน ชีระวิทย์ ก็เปลี่ยนแปลงไป โดยมองว่าเป็นการดำเนินนโยบายที่เหมาะสมกับสถานการณ์เป็นอย่างดี

ในด้านวัฒนธรรม แม้ว่าเขียน ชีระวิทย์ จะไม่ได้ศึกษาวัฒนธรรมของสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นการเฉพาะ หากแต่ได้มีการกล่าวถึงอยู่เสมอ โดยสอดแทรกความคิดในด้านนี้ไว้ในงานเขียนชิ้นต่าง ๆ มากมาย โดยให้ความชื่นชมวัฒนธรรมของจีนเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นจารีตประเพณี ปรัชญา สังคม รวมทั้งภาษา โดยมองว่าจีนเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์อันดงามที่สืบทอดต่อเนื่องกันมานับพันปี และเป็นสิ่งที่พบได้ไม่เจ่ายนักในประเทศอื่น ๆ เช่น ความกตัญญู กตเวทิตา ความเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ขยันหมั่นเพียร ความมีคุณธรรม ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสามัคคีรักพวกพ้อง ความฉลาดและให้ความสำคัญในภูมิปัญญาของจีน ความไม่ลืมตัวตน ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีการสืบทอดประเพณีที่ดงามต่าง ๆ มิให้ถูกกลืนไปโดยคลื่นของทุนนิยมตะวันตก เช่น การไหว้บรรพบุรุษ ศิลปะการเขียนตัวหนังสือจีนเพื่อความเป็นมงคล การชงชา การแสดงกายกรรม เป็นต้น แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีได้หนึ่งเฉกกับวัฒนธรรมตะวันตกที่เคลื่อนเข้ามาในประเทศ หากแต่ชาวจีนมีความฉลาดในการรับแต่สิ่งที่มีประโยชน์และนำมาปรับใช้ในเฉพาะกับสภาพสังคมของตน

นอกจากนี้ เขียน ชีระวิทย์ มีความคิดที่คล้อยตามความคิดของเหมาเจ๋อตุงมากกว่าเติ้งเสี่ยวผิง ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องมาจากการที่ เขียน ชีระวิทย์ มีภูมิหลังส่วนตัว รวมทั้งการยึดถือปรัชญาแบบเดียวกับเหมาเจ๋อตุง ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ภูมิหลังส่วนตัวบางประการของ เขียน ชีระวิทย์ มีความสัมพันธ์โดยตรงกับบทบาททางวิชาการ โดยสิ่งเหล่านี้ได้เป็นกรอบในการดำเนินชีวิตของ เขียน ชีระวิทย์ และส่งผลต่อเนื่องถึงการมองปัญหาต่าง ๆ และนำไปสู่การตั้งคำถามและการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งบทบาททางวิชาการเหล่านี้ก็ได้ส่งผลถึงการเข้ามามีบทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองในเรื่องต่าง ๆ ของ เขียน ชีระวิทย์ ด้วย

อิทธิพลสำคัญที่ทำให้เขียน ชีระวิทย์ มีความสนใจในเรื่องจีนศึกษา คือการที่ทั้งบิดาและมารดาของ เขียน ชีระวิทย์ มีเชื้อสายทางจีนแคะ และแม้ว่าครอบครัวของ เขียน ชีระวิทย์ จะมีถิ่นพำนักอยู่ที่ประเทศไทย แต่การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวได้รับอิทธิพลแบบจีนเป็นส่วนใหญ่ อีกทั้ง เขียน ชีระวิทย์ ยังเคยศึกษาที่โรงเรียนภาษาจีนในสมัยประถมศึกษา ทำให้มีพื้นฐานทางด้านภาษาจีน ด้วยเหตุผลนี้จึงทำให้ เขียน ชีระวิทย์ ตัดสินใจศึกษาต่อในด้านที่เกี่ยวกับจีนตลอดมาจนกระทั่งจบการศึกษาระดับปริญญาเอก

ในส่วนของอิทธิพลที่ส่งผลต่อวิธีการศึกษาจีนศึกษาของ เขียน ชีระวิทย์ ซึ่งมีลักษณะเป็นเผด็จการทางวิชาการ อันมีกรอบโลกทัศน์ที่ไม่เปลี่ยนแปลงนั้น ได้รับอิทธิพลโดยตรงมาจากการภูมิหลังครอบครัวและการศึกษาตั้งแต่อดีต กล่าวคือ เขียน ชีระวิทย์ ผ่านการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวที่อยู่ในฐานะชนชั้นกลางและการผ่านการศึกษาจากโรงเรียนภาษาจีนที่มีฐานะยากจน

รวมทั้งการผ่านการศึกษาในระดับปริญญาตรีด้านกฎหมาย ส่งผลให้ เจียน ชีระวิทย์ เป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมาก รวมทั้งมีลักษณะของความยุติธรรม มีคุณธรรมและความเสียสละ มีความสมถะไม่ฟุ้งเฟ้อ มีความมีน้ำใจรักพวกพ้อง รวมทั้งมีนิสัยของความเป็นนักเลงที่ไม่ชอบเห็นผู้ใหญ่วิ่งแกล้งเด็ก นอกจากนี้ความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน การเอาใจจริงเอาใจกับงานทุกชิ้น ได้รับอิทธิพลมาจากอาจารย์ที่ปรึกษาของ เจียน ชีระวิทย์ เมื่อครั้งศึกษาอยู่ที่ University of Washington และด้วยความที่ เจียน ชีระวิทย์ มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับวัฒนธรรมประเพณีจีนและมีลักษณะที่เที่ยงตรง สิ่งเหล่านี้จึงนำมาสู่การมองปัญหาต่าง ๆ จากหลักฐานที่ปรากฏและจับต้องได้จริง โดยไม่ผ่านสายตาผู้อื่น ซึ่งความเชื่อเหล่านี้เกือบจะไม่มีเปลี่ยนแปลงแม้ว่ากาลเวลาจะผ่านไป และด้วยความมีวิญญานของความเป็นอาจารย์และนักวิชาการ เจียน ชีระวิทย์ จึงพยายามที่จะเผยแพร่สิ่งที่ตนเองได้รับจากการศึกษาให้สาธารณชนได้รับรู้ โดยไม่หวั้นเกรงต่อภัยต่าง ๆ ที่จะเข้ามาถึง

นอกจากลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้มีความสัมพันธ์โดยตรงกับบทบาททางวิชาการแล้ว ยังมีความสัมพันธ์กับการเข้ามาับบทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของ เจียน ชีระวิทย์ อีกด้วย เช่น ความคิดที่ต่อต้านลักษณะที่เรียกว่า “ผู้ใหญ่วิ่งแกล้งเด็ก” ทำให้ เจียน ชีระวิทย์ เข้ามาับบทบาทในปัญหากรรมพิน เป็นต้น

ในส่วนของแนวทางการศึกษาจีนศึกษาของ เจียน ชีระวิทย์ พบว่าใช้แนวทางการศึกษาแบบอาณานิคมศึกษา กล่าวคือ เป็นการศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจีนแผ่นดินใหญ่เป็นหลักเพื่อที่จะอธิบายบริบทของจีนเอง มิใช่ต้องการแสวงหาทฤษฎีหรือหาคำอธิบายที่มีลักษณะเป็นสามัญการเพื่ออธิบายกรณีหรือประเทศอื่น ๆ

นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่า เจียน ชีระวิทย์ มักจะทำการวิเคราะห์สาเหตุหรือพฤติกรรมการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยมีสมมติฐานหลักเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มีลักษณะอันโน้มเอียงไปในทางสำนักสังคมนิยม (realist) นั่นคือมองว่า ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นตัวแสดงหลักตัวหนึ่งในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเป็นอนาธิปไตยแต่มีได้ไว้ซึ่งระเบียบโดยสิ้นเชิง เนื่องจากยังมีความร่วมมือระหว่างประเทศเมื่อต่างเห็นซึ่งผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการร่วมมือกัน นอกจากนี้ สาธารณรัฐประชาชนจีนยังแสดงพฤติกรรมที่เป็นเหตุเป็นผลเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ โดยผลประโยชน์แห่งชาติที่สำคัญของจีน ได้แก่ ความเป็นเอกราชของชาติ และบูรณภาพทางดินแดน ในส่วนของอำนาจ แม้ว่าเจียน ชีระวิทย์ จะกล่าวว่าจีนมิได้ต้องการเป็นประเทศอภิมหาอำนาจ แต่โดยธรรมชาติของจีนเองก็ถือได้ว่าเป็นประเทศมหาอำนาจประเทศหนึ่ง โดยพิจารณาจากอาณาเขตที่กว้างใหญ่ ประชากรจำนวนมาก เศรษฐกิจที่มั่นคง และอาวุธที่ค่อนข้าง

ทันสมัย ในส่วนพฤติกรรมของจีนแม้ว่าในอดีตจะค่อนข้างเป็นอิสระจากภายนอก แต่อย่างไรก็ตาม ในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคของทุนนิยม การเมืองระหว่างประเทศก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลอย่างมากต่อการดำเนินนโยบายของจีน อีกหนึ่งสิ่งที่ เจียน ชีระวิทย์ มักให้ความสนใจ คือ สาเหตุของความขัดแย้งและเงื่อนไขของความร่วมมือของสาธารณรัฐประชาชนจีนกับประเทศต่าง ๆ ด้วย

จากที่กล่าวมาจึงอาจสรุปได้ว่า นอกจากเจียน ชีระวิทย์ จะใช้วิธีการศึกษาจีนศึกษาแบบอาณาบริเวณศึกษาแล้ว ในส่วนของจีนกับระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เจียน ชีระวิทย์ ยังได้รับอิทธิพลอย่างมาจากสำนักสังคมนิยม

อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์โดยรวมแล้วจะพบว่า ตัวตนของ เจียน ชีระวิทย์ นั้น อันที่จริงไม่สามารถชี้เฉพาะเจาะจงลงไปได้ว่าจัดอยู่ในสำนักคิดใด ทั้งนี้เนื่องจาก เจียน ชีระวิทย์ มีลักษณะเฉพาะตัวที่มีการผสมผสานกันหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการยึดมั่นถึมมั่นในเรื่องที่ เจียน ชีระวิทย์ เห็นว่าเป็นความถูกต้อง อันเป็นแนวคิดตามแบบสำนักอุดมคตินิยม ในขณะที่มักใช้แนวความคิดแบบสังคมนิยมในการอธิบายเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งในเรื่องนี้ เจียน ชีระวิทย์ เคยอธิบายลักษณะของตนเองไว้ว่า

“ผมไม่แน่ใจว่าปรัชญาที่มีความหมายเพียงใด ผมรู้แต่เวลาที่พูดถึงประเด็นที่มีความขัดแย้ง ผมจะมีจุดยืนอยู่กับฝ่ายถูกต้องเป็นธรรมชาติเสมอ ผู้ฟังและผู้อ่านจะรู้ว่าผมเข้าข้างใด เพราะฉะนั้นผมเจตสึคิดว่าตัวเองเป็น idealist มากกว่า realist ใช้แนวคิดแบบสังคมนิยมอธิบายเหตุการณ์มากกว่า ในขณะที่เดียวกัน ผมไม่ต่อต้านการใช้ความรุนแรง การปฏิวัติ การโค่นล้มอำนาจราชาธิปไตย (รัฐบาลที่กดขี่ขูดรีด คอร์รัปชัน หรือไร้ประสิทธิภาพในการรักษาความเป็นธรรมในสังคม) นั้นชอบแล้ว เพราะฉะนั้นผมไม่น่าจะตกเป็นเหยื่อทางปัญญาของผู้อื่นที่จับไปอยู่ค่ายสำนักโน้นสำนักนี้ เราจะกลายเป็นทาสทางปัญญา”¹

จากความเห็นดังกล่าวนี้ จะพบว่า เจียน ชีระวิทย์ มีจุดยืนที่ชัดเจนในการยึดมั่นในความถูกต้องและเสรีภาพทางวิชาการ และไม่ต้องการถูกตีกรอบโดยการถูกจัดให้อยู่ในสำนักคิดใด ๆ ซึ่งลักษณะเหล่านี้เป็นลักษณะเด่นของ เจียน ชีระวิทย์ อย่างแท้จริง

¹ ความเห็นของ เจียน ชีระวิทย์, ศาสตราจารย์กิตติคุณ รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 3 มีนาคม

6.1.2 อิทธิพลและแนวทางการศึกษาจีนศึกษาที่ส่งผลต่อจุดยืนหรือมุมมองของ เขียน ชีระวิทย์ ในเรื่องการต่างประเทศอื่น ๆ

อิทธิพลและวิธีการศึกษารวมทั้งความรู้ที่ เขียน ชีระวิทย์ ได้รับจากจีนศึกษานี้ ได้ส่งผลต่อ การกำหนดจุดยืนหรือมุมมองของเขียน ชีระวิทย์ ในการวิเคราะห์เรื่องอื่น ๆ ด้วย กล่าวคือ ข้อเสนอที่ เขียน ชีระวิทย์ ได้รับจากการศึกษา คือ สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศที่ยิ่งใหญ่แต่ไม่ใช่ภัยคุกคามดังที่ผู้นำประเทศต่าง ๆ รวมทั้งไทยหวาดกลัว อีกทั้งในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ของจีน มีลักษณะที่เฉพาะตัวไม่สามารถใช้เกณฑ์ของตะวันตกวัดได้ ดังนั้นผู้นำประเทศประเทศต่าง ๆ ควรทำความเข้าใจ

ข้อสรุปที่ได้นี้ส่งผลให้ เขียน ชีระวิทย์ มีความเคลื่อนไหวทั้งทางด้านวิชาการและด้านการเมืองหลาย ๆ ประเด็นด้วยกัน เช่น การออกมาโต้แย้งคำกล่าวที่ว่าพรรคคอมมิวนิสต์จีนให้การสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์ไทย โดยกล่าวว่าไม่เป็นความจริง ทั้ง ๆ ที่มีหลักฐานที่เชื่อว่าพรรคคอมมิวนิสต์ไทยได้รับการสนับสนุนและก่อตั้งจากพรรคคอมมิวนิสต์จีนจริง การเคลื่อนไหวผลักดันเพื่อให้มีการดำเนินการเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับจีน ซึ่งแม้ว่า เขียน ชีระวิทย์ จะยกย่องว่า การเปิดความสัมพันธ์ดังกล่าว จะเป็นผลงานของ พลตรีเอกชาติชาย ชุณหะวัณ แต่ เขียน ชีระวิทย์ ก็เป็นคนหนึ่งที่เรียกร้องให้มีการเปิดความสัมพันธ์ดังกล่าวตลอดมา นอกจากนี้ยังมีบทบาททั้งทางตรงและทางอ้อมเกี่ยวกับปัญหาองค์การไลลามะเข้าประเทศ ที่ เขียน ชีระวิทย์ มีจุดยืนว่า หากไม่ให้องค์ท่านเข้ามาจะเป็นการดี แต่จุดยืนอีกอย่างหนึ่งก็คือ ถือว่าไทยเป็นประเทศเอกราชที่มีสิทธิในการกำหนดนโยบายต่างประเทศอย่างเป็นอิสระ ดังนั้น หากอนุญาตให้องค์ท่านเข้ามาแล้ว ก็ต้องมีเหตุผลพิเศษที่จะอธิบายต่อสาธารณชนและต่อสาธารณรัฐประชาชนจีน ในส่วนของใต้หวัน เขียน ชีระวิทย์ ก็มีความคิดเช่นเดียวกับปัญหาทิเบต นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้ไทยและจีนมีการพัฒนาความสัมพันธ์อันดีต่อกันในอนาคต เนื่องจากมองว่าทั้ง 2 ประเทศมีความผูกพันกันทางสายเลือด และต่างก็มีศักยภาพที่ไม่ควรที่จะมองข้ามและให้ความสำคัญแต่เฉพาะประเทศตะวันตก

นอกจากนี้ในประเด็นปัญหากัมพูชาที่ เขียน ชีระวิทย์ มีบทบาทในการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งรัฐบาลผสม 3 ฝ่ายขึ้น ก็ได้รับอิทธิพลมาจากวิญญูณของความเป็นนักวิชาการที่ไม่ชอบเห็นลักษณะที่เรียกว่า ผู้ใหญ่รังแกเด็ก และมองว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้น ไม่ถูกต้อง นอกจากนี้ยังมีทัศนะอื่น ๆ ที่สอดคล้องอยู่ในเรื่องดังกล่าวอันส่งผลต่อบทบาทของ เขียน ชีระวิทย์ ด้วย คือ ทัศนะที่มีต่อบทบาทของจีนในการมีส่วนร่วมในปัญหากัมพูชา และทัศนะที่มีต่อพลผลผู้นำเขมรแดงซึ่งค่อนข้าง

ข้างจะไปในแนวทางบวก ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากพลวัตมีกลยุทธ์ในการปกครองประเทศที่เน้นการปฏิวัติ ซึ่งมีลักษณะคล้ายการปกครองของเหมาเจ๋อตุง โดยเฉพาะในช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรมในประเทศจีน

6.1.3 จีนศึกษาของเจียน ชีระวิทย์ ที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจใหม่ ๆ เกี่ยวกับจีนศึกษาและองค์ความรู้ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในประเทศไทย

จีนศึกษาของ เจียน ชีระวิทย์ ได้รับการเผยแพร่ออกสู่สาธารณชนอย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะผ่านทางงานเขียน เช่น หนังสือ บทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร บทความที่ลงในหนังสือพิมพ์ หรือบทความที่ลงในหนังสือวิชาการต่าง ๆ นอกจากนี้ เจียน ชีระวิทย์ ยังเผยแพร่เรื่องดังกล่าวโดยตรง โดยผ่านการสัมมนาทางวิชาการที่ถูกจัดขึ้นในที่ต่าง ๆ หรือการสัมภาษณ์ทางสื่อมวลชน ทั้งในขณะที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและไม่ได้ดำรงตำแหน่งอย่างตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ และข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาวิจัยเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ด้วยเหตุนี้ จีนศึกษาของท่านจึงเป็นที่ประจักษ์แก่บุคคลทั่วไปเป็นอย่างดี และได้ส่งผลกระทบต่อองค์ความรู้เกี่ยวกับจีนศึกษาของไทยเป็นอย่างมาก รวมถึงขยายผลกระทบไปสู่องค์ความรู้ทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย และอาจจะรวมถึงการกำหนดนโยบายระดับชาติด้วย แต่ในที่นี้ผู้เขียนจะไม่กล่าวถึงเนื่องจากไม่ใช่จุดประสงค์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สิ่งที่กระทบต่อจีนศึกษาของไทยภายหลังจากผลงานของ เจียน ชีระวิทย์ ได้ถูกผลิตออกมาสู่สาธารณชน ก็คือ ภาพของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่แตกต่างออกไปจากเดิมที่เคยถูกรัฐบาลไทยและชาติตะวันตก โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาเคยให้ไว้ว่า สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศคอมมิวนิสต์ที่เป็นภัยคุกคามต่อประเทศเสรีหรือประเทศประชาธิปไตย รวมทั้งเป็นภัยคุกคามต่อระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างมาก มีการปกครองแบบเผด็จการที่ใช้ความรุนแรง และมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวาง รวมทั้งเป็นตัวละครสำคัญที่ร่วมมือกับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยด้วย

นอกจาก เจียน ชีระวิทย์ จะให้ความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับจีนศึกษาในประเทศไทยแล้ว ยังเป็นผู้จุดประกายให้นักศึกษาและนักวิชาการหลายท่านหันมาสนใจเรื่องจีนอย่างจริงจังและเป็นระบบ ด้วยสายตาที่เป็นธรรมไม่ติดอยู่กับอคติที่เคยถูกครอบงำโดยตะวันตก ทำให้แวดวงจีนศึกษาเกิดการเคลื่อนไหวตื่นตัว ซึ่งส่งผลกระทบต่อแวดวงวิชาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอีกด้วย มีการก่อตั้งสถาบันเอเชียศึกษาและจีนศึกษามากมายในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ มีผู้สนใจศึกษาต่อ

ด้านจีนศึกษาเพิ่มขึ้น ภาษาจีนได้รับความนิยม และมีส่วนสนใจไปศึกษาต่อในสาธารณรัฐประชาชนจีนมากขึ้น

6.2 สรุป

จากที่กล่าวมาทั้งจึงได้ข้อสรุปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า การศึกษาเรื่องจีนศึกษาของ เจียน ชีระวิทย์ ได้รับอิทธิพลมาจากสำนักสังคมนิยม (realism) โดย เจียน ชีระวิทย์ มีแนวทางในการศึกษาจีนแบบอาณาบริเวณ (area studies) ซึ่งลักษณะทั้งสองส่วนดังกล่าวนี้ยังได้มีอิทธิพลต่อการกำหนดจุดยืนหรือมุมมองแนวการวิเคราะห์ตลอดจนบทบาทของ เจียน ชีระวิทย์ ในเรื่องการต่างประเทศอื่น ๆ อีกด้วย นอกจากนี้ยังพบว่า แม้ว่าการวิเคราะห์เรื่องจีนของ เจียน ชีระวิทย์ จะมีแนวทางการวิเคราะห์ตามแนวคิดแบบสังคมนิยมเป็นส่วนใหญ่ แต่หากจะวิเคราะห์ถึงตัวตนที่แท้จริงของ เจียน ชีระวิทย์ นั้น พบว่ามีลักษณะผสมผสานของแนวคิดหลายประการ ซึ่งไม่สามารถชี้เฉพาะเจาะจงได้ว่าจัดอยู่ในสำนักใด แต่ลักษณะที่โดดเด่นประการหนึ่งของ เจียน ชีระวิทย์ คือ การมีจุดยืนที่มั่นคง ยึดมั่น ในเรื่องความถูกต้องและเป็นธรรม รวมทั้งให้ความสำคัญกับสิ่งที่เรียกว่า "เสรีภาพทางวิชาการ" ทั้งนี้ ทั้งหมดเป็นผลเนื่องมาจากอิทธิพลของภูมิหลังส่วนตัวของ เจียน ชีระวิทย์ เกือบทั้งสิ้น นั่นหมายความว่า ภูมิหลังส่วนตัวบางประการมีความสัมพันธ์โดยตรงกับบทบาททางวิชาการและทางการเมืองของ เจียน ชีระวิทย์ เป็นอย่างมาก

6.3 วิจารณ์

จากการศึกษาผลงานด้านจีนศึกษาของ เจียน ชีระวิทย์ นี้ ผู้วิจัยพบว่า งานทางวิชาการของท่านมีลักษณะเฉพาะหลายประการที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ค่อนข้างแตกต่างจากนักวิชาการท่านอื่น ๆ โดยลักษณะเฉพาะเหล่านี้มีหลายประการที่ถือเป็นจุดแข็ง ในขณะที่อีกหลายประการถือเป็นจุดอ่อนในทัศนะของผู้วิจัย

จุดแข็งทางวิชาการของ เจียน ชีระวิทย์ ได้แก่ การนำเสนอข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาชัดเจน และมีการอ้างอิงที่หนักแน่นจากหลักฐานและเอกสารของจีนและตะวันตกโดยผ่านการกลั่นกรองจากมุมมองของจีน ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะทำให้ผู้อ่านทราบและเข้าใจความคิดที่แท้จริงของชาวจีนอันเป็นเบื้องหลังของพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สิ่งเหล่านี้ทำให้ชุมชนทางวิชาการไทยมีการเปลี่ยนแปลงและมองดูจีนด้วยสายตาที่กว้างไกลกว่าเดิม

ในส่วนลักษณะที่เป็นจุดอ่อนทางวิชาการของ เจียน ชีระวิทย์ คือ ลักษณะของความสับสนที่ใกล้ชิดระหว่างภูมิหลังส่วนตัวบางประการกับลักษณะทางวิชาการที่ปรากฏออกสู่สาธารณชน กล่าวคือ เจียน ชีระวิทย์ มักจะให้ความสำคัญและหยิบยกประเด็นหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความเชื่อของตนมาอธิบาย ทำให้มักจะละเลยข้อมูลบางอย่าง ดังที่ Ole R. Holsti ได้เคยกล่าวไว้ว่า ระบบความเชื่อของมนุษย์จะประกอบไปด้วยภาพลักษณ์ 2 ประเภท ซึ่งเป็นตัวกรองในการตีความข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับ นั่นคือ (1) ภาพลักษณ์แบบเปิด คือ การที่มนุษย์มีการปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์เดิมที่ตนมีอยู่ต่อสิ่งใด ๆ เมื่อได้รับข้อมูลข่าวสารใหม่ที่แตกต่างจากภาพลักษณ์เดิมที่ตนเองมี (2) ภาพลักษณ์แบบปิด คือ การที่มนุษย์ต่อต้านการเปลี่ยนแปลงหรือไม่สนใจกับข่าวสารข้อมูลใหม่ ๆ ที่ขัดแย้งกับภาพลักษณ์ที่ตนมีอยู่เดิม ส่งผลให้เกิดการเพิกเฉยต่อข้อมูลนั้น ๆ และเลือกแต่เฉพาะบางส่วนที่สอดคล้องกับภาพลักษณ์ของตน² ซึ่งจากคำอธิบายเช่นนี้ จึงกล่าวได้ว่า ระบบความเชื่อของ เจียน ชีระวิทย์ ใช้ภาพลักษณ์แบบปิดค่อนข้างมากในเรื่องจีนศึกษา ผลก็คืองานทางวิชาการของ เจียน ชีระวิทย์ มักมีลักษณะการวิเคราะห์ที่แตกต่างจากการยอมรับของชุมชนทางวิชาการ โดยทั่วไป อีกทั้งยังค่อนข้างมีลักษณะคงเดิมไม่เปลี่ยนแปลง หรือที่เรียกว่า มีลักษณะของความเป็นอนุรักษนิยม ซึ่งลักษณะเช่นนี้เอง ทำให้ เจียน ชีระวิทย์ มักถูกโจมตีจากนักวิชาการอื่น ๆ อยู่บ่อยครั้ง

แต่อย่างไรก็ตาม แม้ผลงานทางวิชาการของ เจียน ชีระวิทย์ จะมีทั้งลักษณะเด่นและลักษณะด้อยประกอบกันเป็นธรรมดา แต่สิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ คือ ผลงานทุกชิ้นที่ออกมาจากความตั้งใจจริงและความปรารถนาดีต่อสาธารณชน โดยรวมนั้น ล้วนแล้วแต่มีคุณค่าทางวิชาการทั้งสิ้น

² อ่านเพิ่มเติมใน Ole R. Holsti, "The Belief System and National Images : A Case Study," in